

Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Folketingets Europaudvalg
Christiansborg, den 11. oktober 2006
EU-konsulenten

Til
udvalgenes medlemmer og stedfortrædere

Landbrugslovens bopælspligt prøves ved EU-Domstolen

Resumé

Landbrugslovens bestemmelse om bopælspligt er pt. genstand for en sag ved EU-Domstolen¹. Den tyske statsborger Uwe Kay Festersen har for EU-Domstolen gjort gældende, at bopælspligten strider med EU-reglerne om fri etableringsret og fri bevægelighed for kapital.

Generaladvokat Christine Stix-Hackl er nu fremkommet med sit forslag til afgørelse i sagen. Hendes vurdering er, at bopælspligten ikke er strid med EU-reglerne. Domstolen er imidlertid ikke bundet af en generaladvokats forslag til afgørelse.

Domstolens pressetjeneste oplyser, at man pt. ikke kan sige, hvornår endelig dom i sagen afsiges.

1. Baggrund

Landbrugsloven bestemmer, at adkomst på en landbrugsejendom kan erhverves af en person, hvis erhververen inden 6 måneder efter erhvervelsen tager fast bopæl på ejendommen.

Den tyske statsborger Uwe Kay Festersen, erhvervede i 1998 en ejendom i det sydlige Jylland, som i matriklen er noteret som en landbrugs-ejendom. Da Festersen ikke opfyldte landbrugslovens krav om at tage fast bopæl på landbrugsejendommen, meddelte Jordbrugskommissionen for Sønderjyllands Amt ham i 2000 påbud om at tage bopæl på ejendommen. Den 12. juni 2003 tog Festersen bopæl på pågældende ejendom, og han er fra 12. september 2003 tilmeldt folkeregistret med denne bopæl.

¹ C-370/05 Festersen

I mellemtiden blev der rejst straffesag mod Festersen ved Retten i Gråsten, som ved dom af 18. august 2003 dømte ham for at have undladt at efterkomme Jordbrugskommissionen for Sønderjyllands Amts påbud. Straffen blev fastsat til en bøde på 5 000 DKK.

Festersen har anket sagen til Vestre Landsret, som har spurgt EF-Domstolen, om bopælspligten er forenelig med traktatbestemmelserne om etableringsfrihed og om de frie kapitalbevægelser.

2. Generaladvokatens overvejelser

a) Generaladvokaten starter sine overvejelser med at vurdere, om det er EU-reglerne om frie kapitalbevægelser eller reglerne om etableringsretten, der i givet fald finder anvendelse. Ordningen med bopælspligt har ifølge generaladvokaten til formål at hindre rene ejendomsinvesteringer og -spekulationer, og dermed er en restriktion af de frie kapitalbevægelser. I det foreliggende tilfælde er det derfor passende hovedsageligt at anvende de frie kapitalbevægelser som bedømmelseskriterium. Men i øvrigt er det generaladvokatens opfattelse, at de grundlæggende betingelser for at lade en medlemsstat opretholde sine restriktioner er de samme, uanset om det er den ene eller den anden bestemmelse der tages udgangspunkt i.

Tre grundlæggende betingelser skal være opfyldt for at Danmark kan beholde bopælspligten:

1. Bopælspligten skal forfølge et formål af almen interesse. Ved « almen interesse » forstås i denne sammenhæng, at de mål der forfølges skal være i overensstemmelse med EU's overordnede mål på området.
2. Bopælspligten må ikke diskriminere
3. Bopælspligten skal være i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, det vil sige, det skal være egnet til at sikre virkeliggørelsen af det formål, de forfølger, og ikke går ud over, hvad der er nødvendigt for, at formålet opfyldes

Ad 1) Om den første betingelse siger generaladvokaten følgende:

”Hvad for det første angår betingelsen om opfyldelse af et formål af almen interesse hviler landbrugsloven på en hel række landbrugspolitiske mål. I henhold til det af den forelæggende ret og den danske regering anførte bygger landbrugsloven på det gamle princip i det danske landbrug, hvorefter land-

brugsejendomme i videst muligt omfang skal bebos og drives af ejerne. Man vil bekæmpe ejendomsspekulation og vil i betragtning af knapheden af landbrugsjord sikre, at egentlige landmænd vil kunne erhverve de landbrugsejendomme, der skal tjene som deres produktionsgrundlag. Det tilstræbes at forhindre umådeholden koncentration af ejerskabet og at opretholde en vis bosætning i landdistrikterne. Endelig har den danske regering – blot som et ekstra argument, således som den også har fremhævet under den mundtlige forhandling – henvist til, at den omtvistede foranstaltning også supplerer restriktionerne vedrørende de sekundærboliger og dermed tjener til gennemførelse af protokol nr. 16 til EF-traktaten om ejendomserhvervelse i Danmark.”

Domstolen har i sin praksis anerkendt en række landbrugspolitiske formål. Det drejer sig for eksempel om opretholdelse af landbrugsbefolkningen, opretholdelse af en fordeling af ejendomsretten til jordarealer, der giver mulighed for udvikling af levedygtige bedrifter og en harmonisk vedligeholdelse af området og landskaberne, samt fremme af en fornuftig anvendelse af de ledige arealer ved bekæmpelse af presset på jordarealerne. Domstolen har henvist til, at disse hensyn er i overensstemmelse med formålene med EU's fælles landbrugspolitik, der bl.a. tilsigter at sikre landbrugsbefolkningen en rimelig levestandard, og ved udarbejdelsen af hvilken der skal tages hensyn til landbrugserhvervens særlige karakter. Domstolen har ligeledes anerkendt et princip, hvorefter jorden så vidt muligt skal tilhøre den, der bearbejder den - »Bauernland in Bauernhand« (landbrugsarealer skal tilhøre landbrugere).

Generaladvokaten konkluderer på den baggrund, at det forfulgte formål ikke er i strid med EU-retten.

ad 2) Herefter undersøger generaladvokaten om dette lovlige formål forfølges på en ikke-diskriminerende måde:

”Da de nævnte formål med bopælskravet i den danske ordning for erhvervelse af landbrugsejendomme derfor forfølger almene hensyn, skal det som omhandlet i ovennævnte retspraksis undersøges, om disse hensyn forfølges på en ikke-diskriminerende måde, altså – for at stille det på spidsen – om det ikke i virkeligheden drejer sig om at »(danske) landbrugsarealer skal tilhøre danskere«. Dette er Festersens opfattelse, der i denne henseende har henvist til bestemte udtalelser i forbindelse med folketingsdebatten i 1963 om Danmarks tiltrædelse af Fællesskabet.”

Generaladvokaten mener dog ikke, at Folketingets forhandlinger fra 1963 bør indgå som fortolkningsgrundlag og kigger i stedet på om bopælspligten objektivt set diskriminerer.

Henset til at bopælspligten gælder for alle uanset nationalitet samt henset til det meget begrænsede skøn som landbrugsloven overlader til de danske myndigheder, er det generaladvokatens vurdering, at bopælskravet i landbrugsloven ikke er diskriminerende.

ad 3) Afslutningsvis vurderer generaladvokaten bopælskravets proportionalitet, det vil sige hvorvidt bopælskravet er egnet til at sikre virkeliggørelsen af det formål, der forfølges i landbrugsloven, ligesom bopælskravet ikke må gå ud over, hvad der er nødvendigt for, at formålet opfyldes.

Men også her meldes der hus forbi. Ifølge generaladvokaten er bopælskravet i landbrugsloven principielt egnet til at sikre de formål, der forfølges med landbrugsloven. Gennem det strenge bopælskrav sikres det i vidt omfang, at landbrugsejendomme er uegnede som rene spekulationsobjekter eller med henblik på kapitalinvesteringer. Heller ikke som weekend- eller fritidsboliger kan landbrugsejendomme komme på tale. Dette begrænser disse ejendommers attraktivitet betydeligt, nemlig til en personkreds, der har til hensigt at tage fast bopæl på disse ejendomme og i det mindste at sikre driften. Derved nedsættes pristrykket på landbrugsejendomme, således at et andet bestemmende formål opfyldes, nemlig at sådanne ejendomme stadig kan betales af landmænd, hvilket bidrager til virkeliggørelsen af den traditionelle danske politik, hvorefter landbrugsbedrifter så vidt muligt skal bebos og drives af ejerne.

3. Generaladvokatens vurdering

På baggrund af disse overvejelser konkluderer generaladvokaten, at bopælskravet i landbrugsloven ikke er i strid med EU-reglerne. Generaladvokatens vurdering er dog **ikke** bindende for EU-Domstolen, men vurderingen bliver fulgt af EU-Domstolen i et flertal af sagerne.

Med venlig hilsen

Christian Dubois

(3611)